

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

§. 1. De Constitutioninum origo & divisio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

rus & perfidiae defendenda disputetur. *d. l. Nemo.* Alias ad confusiones haereticorum & veritatem eliciendam disputare licet.

4. Hujus verò Fidei professionem facere tenentur, in primis electus seu promovendus ad Episcopatum Conc. Trid. Sess. 24. cap. 1. *De reformat.* Item provisus de Canonicibus & dignitatibus in Cathedralibus Ecclesijs, non tantum coram Episcopo, seu ejus Officiali, sed etiam Capitulo, sub poena non faciendi fructus suos, non suffragante eis possessione, Conc. Trid. *d. Sess. 24. cap. 12. §. provisus De reformat.* Sic refert Franc. Zypaeus *De iure Pontificio nono lib. 1. hoc tit.* Carolus Magnus jam olim sanxisset, ut Presbyteri & Diaconi, per Parochias constituendi, hanc professionem suo Episcopo facerent; ejusque formam pro Graecis edidisse Gregorium XI. pro Latinis Pium IV. Eandem professionem injungi etiam ijs, qui Doctoratum, Licentiam, aut cujusvis artis professionem adipiscuntur, Chirurgis, Medicis, Confessarijs, Concionatoribus, Advocatis, Procuratoribus in causa Religionis, Magistratibus, Ludimagistris, Bibliopolis, Oblaticibus. Videantur Declarationes Cardinalium *ad. cap. 2. Concilij Trident. Sess. 25. de reformat.*

TITULUS III.

De Constitutionibus.

§. I.

Constitutionum origo & divisio.

1. *Constitutio dupliciter sumitur, generaliter & specialiter.*
2. *Ratio nominis.*
3. *Origo Constitutionum.*
4. *Earum condendarum modi, per Epistolam, Decretum & Edictum.*
5. *Constitutiones Principum secularium plerumque leges; Pontificum Decreta, Canones, & simpliciter Constitutiones appellari.*
6. *Constitutionum Ecclesiasticarum species, Dogma, Mandatum, Interdictum, Sanctio, Canon, Decretum, Epistola decretalis.*
7. *Motus proprius, Responsum SS. Patrum, Pragmatica sanctio.*

Cum omne Jus Pontificium, quo utimur, constet scripto aut non scripto, & scriptum sit certius nobiliusque, quam non scriptum, ut antè diximus: ideo summus Pontifex, posito fundamento totius Juris Canonici, incipit à *ure scripto*, cujusmodi est *Constitutio*.

1. Sumitur *Constitutio* dupliciter, nempe generaliter & specialiter. Generaliter sumpta omnes iuris scripti, sive Canonici sive Civilis partes comprehendit, à quocunque, sive à Principe, sive ab inferiori (qui tamen Constitutionis eadem potestatem habeat) proficiscatur, ut de Ecclesiastica Constitutione patet ex *c. 6. 8. & 11. & 12. h. t.* & ita in hoc Titulo sumitur specialiter verò est jus illud scriptum quod Rex vel Imperator vel Princeps constituit, vel edidit, *can. Constitutio Dist. 2. l. 1. D. eod.* Quod enim Principi placuit, legis habet vigorem, *d. l. 1. §. quod Principi, Instit. de jur. nat. gen. & civili:* ut de eo dubitare sacrilegium dicatur in *l. fin. Cod. de LL.*

2. Dicitur autem *Constitutio à Constituen-*do, id est simul statuendo, quasi commune statutum; vel quia lex debeat esse communis, *can. Erit autem Lex. distinct. 4.* vel quia Princeps non solus, sed simul cum Proceribus suis & Consiliarijs leges condar, *l. Humanum Cod. de LL.* Nec obstat, quod ex Constitutionibus quaedam sint personales, *§. ex his Instit. d. tit.* quia quatenus *Constitutio* est personalis, degenerat à nomine & natura Legis ac Constitutionis, & induit nomen & naturam privilegij ut patet ex *can. Regula distinct. 3.* Adde quòd ut inquirunt Philosphi, non sit necesse rationem etymologicam converti cum nomine: nam Fur dicitur à Furvo, eo quòd de nocte fiat, cum tamen etiam fiat de die deturque furtum manifestum, *l. 1. D. De furis.* Sic Tutor à Tuendo, Doctor à Docendo, Augustus ab Augendo dicitur, cum tamen sit tutor, qui non tuetur; Doctor, qui non docet, Augustus qui non auget.

3. Cœpit autem Jus Constitutionis à justificationibus, quas Dominus tradidit Moyse, dicens Exodi 12. *Si emerit servum Hebraum &c. can. Ius autem distinct. 7.* Moyse vero gentis Hebraeae primus omnium divinas leges factis litteris explicavit; & Phoroneus Rex Graecis primis leges judiciaque constituit; & alij alijs: ac inter eos, de quibus ante, Num. Pom.

Pompilius Romanis. Postea, cum populus se-
ditiosos magistratus ferre non posset, Decem-
vitos legibus scribendis creavit, qui leges ex li-
bris Solonis in Latinum sermonem translatas
duodecim tabulis exposuerunt, *can. Moyses d.*
Dist. 7. Ubi can. seq. recenseantur nomina eorum,
qui leges duodecim tabularum interpretati
sunt. Cæterum paulatim antiquis legibus ve-
tustate & incuriã abolitis, novæ leges à Con-
stantino Cæsare & reliquis successoribus cœpe-
runt, ut ibidem dicitur.

4. Constitutionis, sive civilis sive Ecclesiasti-
cæ, specialiter dictæ, condendæ tres sunt modi
præcipui: per Epistolam, per Decretum & per
Edictum, §. *sed & quod Principi Inst. de jure nat.*
ca. 11. & civil. Per Epistolam, eum Princeps, de re
aliqua dubia absens consultus, rescribit, quid ve-
lit pro jure servari. Hinc nata sunt Rescripta
Principum (cujusmodi sunt, ferè omnes leges
Codicis, in quibus Imperator ad petitionem ali-
cujus respondit, & jus constituit, prout sæpius
solet, *l. sape de officio Præsidis*) & Epistolæ Decre-
tales summorum Pontificum. Sic ex Epistola
Divi Petri ad Alium scripta est, *lex. 2. d. de his qui*
sunt sui vel alieni juris, §. cujus rescripti insit. eod.
sic ex Epistola Adriani lex fin. Cod. de constituta
pecunia §. si plures Instituit. De fidejussorib.

Per Decretum, cum Princeps, sive civilis si-
ve Ecclesiasticus, dere inter partes controversa
cognoscens, judicat, & sententiam definitivam
profert, *l. 9. §. ubi decretum D. de officio Pro conf.*
Talis enim sententia vocatur Decretum & facit
jus non modò inter partes, de præsentis colliti-
gantes, verum etiam inter omnes alios, similem
controversiam habentes. Et in hoc distinguitur
à sententia judicis inferioris, quæ inter partes
dumtaxat collitigantes facit jus: & de qua pro-
inde intelligitur illud. Res inter alios acta alijs
non præjudicat. Dicitur etiam Decretum con-
stitutio summi Pontificis, eum consilio Cardina-
lium ad nullius consultationem edita, *secundum*
Gloss. in princip. distinct. 3.

Per Edictum, cum Princeps, non interroga-
tus de jure, nec de causa cognoscens, sed casus
futuros prospiciens, sponte & proprio motu a-
liquid pro bono Reipub. edicit & promulgat.
Unde sunt Edicta Principum, quæ vulgo *Plac-*
cores appellamus; & sunt Constitutiones ge-
nerales Principis, aliquid iubentis aut prohi-

bentis, Ejusmodi quoque sunt Novellæ Con-
stitutiones Justiniani, & plera que Constitutio-
nes in Codicem relatæ, incipientes ab his vel si-
milibus verbis: *Hac perpetua, vel perpetua vali-*
tura lege sancimus, &c. ut in *l. 3. Cod. de LL. & l.*
Hac editæ Cod. de secundis nuptiis. Sic Prætores
& alij Magistratus, per Edicta tantum jus con-
stituebant, ob doni, odij, amicitia ve suspicionem,
quæ à Principe absunt. Theophilus in §. *Præ-*
torum quoque Edicta, Instituit. De jure nat. &
civil.

5. Solent autem Constitutiones Principum
sæcularium pressius hodie appellati Leges: nam
olim Lex dicebatur, quam populus. Senatorio
Magistratu, veluti Consule interrogante fere-
bat, §. *Lex est Inst. De jure nat. gent. & civil.* Unde
& à Plebiscitis, Senatusconsultis, & alijs Juris
civilis partibus separabatur, ut constat ex §.
scriptum autem jus Instit. d. 111. & alijs pluribus lo-
cis: licet interdum etiam latius sumpta Plebisc-
itum comprehendere, l. 6. D. de pactis l. 1. D. de
off. ejus cui mandata est jurisdictio.

At verò Pontificum Romanorum Constitu-
tiones potius Decreta, & Constitutiones, &
Canones, quam Leges appellantur, & præferri
debent Constitutionibus Principum sæcularium.
can. Suscipitis dist. 10. & hæc illis obsequi de-
bent, can. Constitutiones & seqq. ead. dist. Quini-
mò si sint contra Canones & Decreta Romano-
rum Pontificum, ac bonos mores, nullius sunt
momenti, *d. can. Constitutiones: & si factæ fue-*
rint adversus Evangelicam & Propheticam do-
ctrinam, stare nequeunt, can. Omne xxv. qu. 1.
Ubi autem Evangelicis atque Canonicis decer-
tis non obviaverint, omni reverentiã dignæ ha-
bendæ sunt, *can. Suscipitis in fine.* Quilibet verò
Constitutio, sive Ecclesiastica sive civilis peni-
tus excludenda est, si juri naturali vel divino
contraria probetur, *can. Sanè in fine Distinct. 9.*

6. Constitutionis Ecclesiasticæ septem vi-
dentur esse species. Dogma, Mandatum, Inter-
dictum, Sanctio, Canon, Decretum, Epistola De-
cretalis, ut docet Turrecem. §. *porrò Distinct. 3.*
Dogma dicitur Constitutio Ecclesiastica, ad fi-
dem pertinens, *can. pen. de consecr. distinct. 5.*

Mandatum est Constitutio Ecclesiastica ad
disciplinam pertinens, *can. denique distinct. 4.*

Interdictum dicitur Constitutio, quæ ad
correctionem præsentium & imminetium
malo.